

Hesteavl i 1906.

Af Statskonsulent *J. Jensen.*

Ved det forløbne Aar er der den Begivenhed at bemærke, at den tyske Hestetold traadte i Kraft den 1. Marts. Den har været ventet og frygtet i Aar og Dag, og dens Virkning for vor Udførsel og derigennem vor Hesteavl har været imødeset med Spænding af de mange i Sagen interesserede. Nu efter snart et Aars Erfaring kunne vi nogenlunde dømme derom. Og Resultatet bliver det, at 1906 har været et meget godt Aar med en saa stærk Efterspørgsel, som vi sjælden have kendt til, i alt Fald har den været langt stærkere, end vi have været i Stand til at tilfredsstille. 1905 udmærkede sig ved en overvældende Hesteudførsel, ca. 29,400 Stkr., hvoraf rigtignok 2000 Føl, mod ca. 26,000 de to foregaaende Aar og 23,000, hvoraf 3000 Føl, i 1902, samt et Gennemsnit af ca. 22,700 for Femaaret 1900—1904. Vi have altsaa i de tre foregaaende Aar været exceptionelt højt oppe, og utvivlsomt højere end naturligt var. En Tilvækst paa 3—4000 fra 1904—1905 maa vel først og fremmest skrives paa »de gode Tidens« Regning; men den skyldes sikkert ogsaa i anden Række Tolden. Navnlig prægedes Slutningen af 1905 og de to første Maaneder af 1906 stærkt deraf. Der udførtes saaledes ca. 2000 Stkr. flere (7500 mod 5500) i Januar og Februar 1906 end i samme Tid i det gode Aar 1905, og det selvfølgelig til stigende Pris. Saa langt var alt jo saare godt. Men Interessen knyt-

tede sig til Tiden efter 1. Marts. — Hvad saa? Efter en kort Pavse gik imidlertid alt igen i den gamle Skure. Vi mærkede med andre Ord slet ikke Tolden, idet den alene faldt paa Køberne. Dette for os heldige Forhold maa dog ikke forklares derhen, at Landbrugstold i Almindelighed falder paa Forbrugerne, det afhænger utvivlsomt af Omstændighederne, om Tolden virker til den ene eller den anden Side. For Øjeblikket er Sagen den, at den tyske Toldforhøjelse er kommen i en voldsomt opadgaaende Periode med stærk Trang til Hestekraft, medens den under nedadgaaende Konjunkturer mulig vilde have virket lammende paa os. Men faktisk faa Opdrætterne Syd for Grænsen mindst Toldens Beløb mere for hver Hest end deres Genboere Nord for Kongeaen. Hvad Fremtiden vil bringe er ikke let at forudse, men Landbruget er jo bleven vant til at tage de vekslende Konjunkturer uden at lade sig alt for meget afficere af truende Udsigter. Hesteforretningen har i mange Aar hørt til noget af det stabileste i Landbrugsproduktionen. Men den er jo, ligesom andre Forretninger, væsentlig baseret paa Tilbud og Efterspørgsel, eller omvendt. Efterspørgslen efter Hestekraft ligesom efter menneskelig Arbejdskraft bestemmes væsentlig af Forretningslivet, blomstrer dette, stiger Efterspørgslen, og det er, hvad vi se for Øjeblikket. Uagtet man stærkt søger at modvirke Trangen ved mekanisk Drivkraft og Maskiner, kan det dog ikke forslaa. Der er kommen Jærnbaner, elektriske Sporveje, Automobiler og Cykler, ligesom Forbedringerne paa det maskinelle Omraade tiltage med rivende Fart, og alligevel mærkes det endnu slet ikke i formindsket Efterspørgsel efter Heste. Om det vil vedvare, bliver derimod et Fremtidsspørgsmaal. Men Virkningerne af Konkurrencen ville alligevel spores ved at Fordringerne ændres, saa Producenterne maa være lydøre. Hvad Tilbudet angaar, da er der i de senere Aar foregaaet en betydelig Forandring dermed, idet Opdrætterne ere blevne mere Forretningsmænd, der bedre forstaa at regne end forhen og ikke ville arbejde for intet eller med Tab.

Hesteavlens har, regnskabsmæssig set, næppe været nogen Indtægtskilde i det store Hele, og naar Folk faa Øjnene op derfor, blive de fornuftigvis kede af den Forretning. Midlet derimod er enten at faa Prisen hævet eller at arbejde billigere og bedre, og begge Veje følges; men det er navnlig den første, som Tyskere, Franskmand og vore skandinaviske Brødre betræde gennem Toldsatser. Om det er den rigtige Vej, bliver et andet Spørgsmaal. Og den anden Vej er bleven udnyttet efter bedste Evne. Det, der har holdt Prisen nede under det fornuftige Lavmaal, er dels Konkurrence og dels Købernes Dygtighed. Det er jo altid de klogeste, der gaa af med Profiten. I gamle Dage, da Brugen var mere alsidig og Fordringerne i de fleste Brancher beskedne, kunde man til dagligt Arbejde bruge det, der ikke duede til andet. Nutiden kræver derimod mere og mere Specialiteter, der netop ved Kunst ere udviklede til noget bestemt. Derved tages i Grunden Braaden af Konkurrencen for vort Vedkommende, idet der ikke findes Kulturracer, der kunne opdrættes meget billigere end vor. De Land- eller Naturracer, der opdrættes billigt paa ukultiverede Landstrækninger, ere næsten alle Smaaheste. Nordamerikanerne, som en Tid i 90'erne oversvømmede Evropa med fabelagtigt billige, gode Heste, der konkurrerede heldigt med de evropæiske, have forlængst opgivet denne urentable Sport, og de faa nu hjemme samme Priser for samme Vare som Evropæerne, saa deres Eksport til England er gaaet ned Aar for Aar og er nu noget nær Nul. Det bliver altsaa Evropa selv, og da navnlig Nordevropa, der maa producere den Mængde store Heste, som dér forbruges. Og det er Tyskland, der er Hovedforbrugeren, medens det kun er Danmark og Belgien, der ere Leverandører dertil. De andre Lande, som England og Frankrig, kunne nogenlunde selv forsyne sig med Arbejdsheste, medens Tyskland næsten er helt renonce i den Retning. For at bøde derpaa er det, at Toldforhøjelsen er kommen. Men Hesteavl er en langsom Forretning, der kræver mange Forudsætninger, og som Ver-

dens første Militærmagt kan Tyskland ikke sætte Remonteringen i anden Række lige overfor Forretningslivets og Landbrugets Krav. Dertil kommer, at i Tyskland indskrænkes Hestetoldens Virkning af den endnu forholdsvis større Korntold.

Tilsyneladende ere vi altsaa ikke daarligt stillede som Leverandører af Heste til Tyskland; vil man ikke betale os en lønnende Pris, indskrænkes Tillæget, og det bliver værst for Køberne, thi det daarligere Hesteopdræt, som det i første Linie gaar ud over, giver sikkert kun Tab.

Indførselen til Tyskland i 1905 var fra Danmark 28,835 Stkr., hvoraf 65 Avlshingste og 700 lette Arbejdsheste samt 54 Luksusheste. Resten svære Arbejdsheste. Fra Belgien derimod 25,183 svære Arbejdsheste, 156 Avlshingste og 323 Luksusheste. Fra Holland 2668 svære og 13,410 lette Arbejdsheste. Fra Frankrig kun 3197, fra England 807 og fra Østrig-Ungarn 4116 svære Arbejdsheste, foruden herfra 12,148 lette og 2615 Luksusheste. Fra Rusland ca. 36,000 lette Arbejdsheste og Luksusheste. Ialt ca. 65,000 svære og 62,000 lette Arbejdsheste.

For Englands Vedkommende stiller Forholdet sig saaledes: Indførsel i 1906 17,848, hvoraf 818 fra de Forenede Fristater og 225 fra Kanada mod i 1905 henholdsvis 13,711, hvoraf 1135 fra de Foren. Frist. og 296 fra Kanada. Gennemsnitsværdien henholdsvis $20\frac{1}{2}$ og $25\frac{1}{4}$ £ pr. Stk.

Udførselen fra England var i 1906 60,414 mod 47,708 i 1905. Af det førstnævnte Antal gik 30,900 til Belgien og 20,800 til Holland til en Gennemsnitsværdi af 175 Kr. Det var Slagteheste. Der er derimod udført 8700 andre Heste til en Gennemsnitsværdi af 1250 Kr. Englands Udførsel spiller altsaa en forsvindende Rolle, hvad Mængden af Brugsheste angaar, idet der er mange Avlsdyr iblandt til andre Verdensdele, hvilket den høje Gennemsnitspris jo ogsaa tydeligt angiver.

Hvad vore egne Forhold angaar, da har Udførselen i 1906, som anført, beløbet sig til 25,390, hvoraf ca. 1500 Føl. Nedgangen er over 4000 Stkr. fra 1905, deraf

500 Føl. Af det samlede Antal gik der ca. 100 til Sverige, ca. 50 til Norge og 60 til England (mod 1100 i 1905), ialt 218 til andre Lande end Tyskland. Vor Udførsel til England var for et Par Aar siden ca. 3000 Stkr.; men paa Grund af Overgangen til Automobilomnibusser i London er denne Trafik ophørt. Gennemsnitsprisen paa vore Heste er sat til godt 700 Kr., repræsenterende en samlet Indtægt af ca. 17—18 Mill. Kr.

I Modsætning til Udførselen, der ikke frembyder større Forandringer, har Indførselen derimod i 1906 været i høj Grad forskellig fra de foregaaende Aars. I 1906 naaede den Maksimum, nemlig 23,544 Stkr. mod 9500 i 1905 og ca. 6000 i de foregaaende Aar. — Naar Indførselen har naaet denne kolossale Størrelse, skyldes det først og fremmest vor overdrevne Udførsel, idet vi maatte erstatte de i de sidste Aar for meget udførte, dernæst de stærkt opadgaaende Konjunkturer, ikke mindst for Landbruget, i Forbindelse med hele Husmandsbevægelsen, og endelig den russisk-japanske Krig, der foranledigede Udførselsforbud for Heste fra Rusland, som hidtil har været vort Forraadskammer. Der blev først lukket op i Efteraaret 1905, og Tiden lige derefter var jo ikke gunstig for Hesteindførsel. Den tog derimod Fart for Alvor i 1906, og vi have dels direkte og dels over Tyskland, men under Navn af tyske Heste, vistnok modtaget henved 14,000 »Russere«, de 9606 direkte, medens der af de 4319 fra Tyskland, der paa 137 nær gik til Provinserne, næppe var meget mere end de 137 virkelig tyske Heste. Det er en kedelig Sammenblanding, der foregaar paa Toldregnskabsomraadet, idet vi vanskeligt kunne iværksætte nogen effektiv Veterinærkontrol med »Russerne« uden at komme til at fortrædige Tyskland, saa længe de sejle under samme Flag.

Men med god Villie og lidt praktisk Greb maatte man sikkert let kunne skille Klinten fra Hveden. Lige overfor Rusland have vi ikke andre Hensyn at tage, end hvad der passer os selv; vor Udførsel dertil kommer næppe til at spille nogen Rolle, hvorimod vi selvfølgelig

ikke i mindste Maade bør fortrædige Tyskland. Derfor er det paatrængende nødvendigt at faa den virkelig tyske Indførsel udskilt fra den russiske Transithandel. Fra Østrig, d. v. s. Galizien, have vi faaet 1200, hvilket er dobbelt saa mange som Aaret forud, men det er sandsynligt, at der desuden skjuler sig en hel Del »Galiziere« under den tyske Eksport. Disse Smaaheste, der ligne de russiske, begyndte vi at indføre, da Rusland lukkede.

Fra Sverige er der kommet 5300 Stkr., hvoraf 373 Føl. Denne betydeligt forøgede Indførsel skyldes væsentlig en Forandring i Varen. Tidligere var det mest Udskud, til Kjøbenhavn og Nordsjælland, foruden magre Luksusheste, vi hentede derovre. Nu er det derimod for en stor Del unge, stærke Arbejdsheste, mest Ardenner-Blandinger, i Størrelse og Masse omtrent svarende til sværere sjællandske eller lettere jyske Heste. Der er mange gode Heste iblandt, men gennemgaaende med bredt, afskydende Kryds, Arv fra de belgiske Hingste. En stor Del af disse Heste gaa ud paa Landet og derfra senere som fede til Tyskland. Det var ogsaa et mærkeligt Tidens Tegn med Følindførselen i Efteraaret fra Sverige. Fra England er der indført ca. 500 Heste, hvoraf ca. 100 ere Remonter og en Del Luksusheste. Men Hovedmængden er dog unge, svære Heste, der gaa ud paa Landet i Jylland. Denne Indførsel fra Sverige og England er et ejendommeligt Fænomen. Vi have jo altid staaet os ved at sælge væk og købe en anden og billigere Vare i Stedet; men nu har Efterspørgselen efter vore Heste været saa stor og til saa lønnende Pris, at det har kunnet betale sig at indføre lignende Heste som vore egne baade fra Sverige og England for mulig atter at udføre dem som »dansk Produkt«. Navnlig er Forholdet forunderligt for Sveriges Vedkommende. Der lægger man en Beskyttelsestold af 50 Kr. foruden Karantæneudgifter paa hver Hest, der indføres, og saa sælger man sin gode Eksportvare til det toldfri Danmark, hvor man saa atter finder sin Fordel ved at sælge den til det toldbeskyttede Tyskland. Ja, Handelens Veje ere uransagelige!

Fra Norge er der indført 546, hvoraf kun 60 til Kjøbenhavn, medens Resten er gaaet til Frederikshavn, og 1969 fra Island, hvoraf 1200 til Provinsen (Aalborg).

Overskudsudførselen har altsaa kun været ca. 2000 i 1906 mod 16,000 i 1905 og ca. 18,000 i de nærmest foregaaende Aar. Tallene vise os klart den abnorme Tilstand, vi ere komne i, akkurat — kun i større Stil — som i 70'erne, da vi havde solgt for stærkt ud i Anledning af den tysk-franske Krig og »Milliardtiden« derefter.

Patriotiske og »skandinaviske« Hippologer have stadig ivret mod »Russerne« og henvist os til »Norbakkerne« og »Islænderne«, for hvilke sidste der siden Jubilæums-skuet i Kjøbenhavn 1905 er reklameret stærkt. Men naar man saa ser paa Tallene, ja, saa viser det sig, at der af de i 1906 indførte 23,500 Heste kun var 2500 fra Norge og Island tilsammen, antagelig alt, hvad de kunde præstere, naar de virkelig skulle kunne levere, hvad vi ønske. De øvrige 15,000 Smaaheste, som vi have faaet fra Østen, blive der ingen Dækning for.

I Femaaret 1880—84 udførte vi i aarligt Gennemsnit 11,500 Heste, fra 1902—1906 derimod 26,000, og der er intet, der antyder, at Kvantiteten er stegen paa Kvalitetens Bekostning — tværtimod! Det er derimod bevisligt, at flere Tusinde af de den Gang udførte Heste vare Droske- og Sporvognsheste, Smaaheste, der for Tiden højst kunde koste 4—600 Kr. i Gennemsnit, idet de vilde have været usælgelige paa Verdensmarkedet, og herhjemme være komne til at konkurrere med »Russerne«.

Det danske Landbrug er i de sidste Aar bleven berømt for dets Hurtighed til at følge de vekslende Konjunkturer, og det kan ikke nægtes, at navnlig Jyderne have gjort et Mesterstykke i Hesteavl. Nu efter 20—25 Aars Forløb kan man klart se Forskellen og Fremgangen, der er umærkelig fra Aar til Aar. Samtidig med, at Udførselen er mere end fordoblet og betydeligt forbedret, er den hjemlige Hestebestand forøget og forbedret, navnlig er Følhoppernes Antal og Godhed næsten fordoblet, og alt det er gjort ved egen Hjælp — uden frem-

med Tilførsel. Der er heller næppe nogen anden Nation, der i et lignende Tidsrum kan opvise bedre Resultater i Hesteavlen; vi have i alt Fald fra det rent ubekendte arbejdet os op til et Standpunkt, som respekteres ude i Verden. Alligevel er der langt frem! Flertallet af vort Hestetillæg er jo kun en jævn Middelsort, der ogsaa kun opnaar Middelpris, og nægtes kan det ikke, at vi staa tilbage, hvad Kvalitet angaar, for de andre gamle, gode Hesteavlsdistrikter, ligesom vi ogsaa i andre Retninger maa beklage at være de smaa. Men ligesom et Egetræ skal have Tid til at vokse sig stort, saaledes springer en Nation heller ikke over ret mange Led i Udviklingen. Der skal bl. a. ogsaa Tid til at arbejde en Hesterace op. Et andet Spørgsmaal er, om vort Arbejde gaar i den rigtige Retning, om vi ikke ved i en Menneskealder med Held at have forfulgt et Spor, ere blevne selvgode og stædige, saa Verdensudviklingen gaar os forbi, og vi ende som Kinesere. Dette Spørgsmaal er slet ikke saa let at besvare sikkert; thi Forholdene skifte hurtigere end forhen, og Kravene gaa i forskellige Retninger. Men der er dog enkelte Ting fælles for alle Heste, der skulle koste meget, nemlig, at de maa være store, gode og vel-skabte samt godtgaaende. I de Lande, hvor Karresystemet har hjemme, have Bestræbelserne for Trækhestenes Vedkommende gaaet ud paa at udvikle Størrelsen og Massen samt roligt Temperament, for at de med Fordel skulle kunne gaa Enspænder for Karren. Denne Forspændingsmaade har indtil de seneste Aar været eneraadende dér, ogsaa i Byerne, til al Arbejds kørsel, og man har naturligvis saa søgt Hestene saa kolossale som muligt, saa meget mere som Gangarten kun var Skridtgang. Nu er der med Asfalten begyndt at komme en Revolution i Forspændingsmaaden og i det hele Køretøjerne, idet mange foretrække Fjedervogne til to Heste som de mest økonomiske, og en naturlig Følge af denne Forbedring bliver Travkørsel. Hermed er i Grunden Fremtidsretningen angivet for Arbejdshesten. Karrehesten vil henvises til enkelte mere specielle Forhold, medens man

almindelig i Handelen og Industrien i Byerne vil kræve lettere Heste, der kunne trave med Læs. Vor Bespænding her i Kjøbenhavn bliver Mønstret, og Farten, som Arbejdskøretøjerne her for Tiden eller som Omnibusserne i Paris præstere, bliver antagelig Normen. Lokomobilerne, naar de faa nogen større Udvikling, ville sikkert ogsaa tvinge Hestekøretøjerne bort fra Skridtkørselen. Erfaringen fra Amerika og de begyndende Tegn paa et Systemskifte i London tale for, at Arbejdskørselen kommer til at antage andre Former i en ikke fjern Fremtid, dersom da ikke Automobilerne gøre Hestekøretøjerne helt overflødige. Efter den Beregning gaar vor Avl ikke i nogen gal Retning — tværtimod!

Men foruden Hensynet til Markedet have vi ogsaa Hensynet til os selv at tage i Betragtning, idet vort eget Forbrug i Længden maaske bliver enebestemmende. Vor Hestebestand tjener først og fremmest Landbruget. Af den Grund bliver der en Grænse for den jyske Hests Sværhed og den lette Hests Ædelhed og Finhed.

Hvad den hjemlige Virksomhed angaar, da har der været afholdt de sædvanlige Lokalskuer og det aarlige jyske »Ungskue«, denne Gang i Grenaa. Det frembød egentlig intet Nyt. Det er naturligvis noget præget af Egnen for Hoppeplagens Vedkommende; medens alle de lovende Hingsteplage pligtskyldigst møde, hvor Skuet saa holdes. Skuet var i Kvalitet omtrent som de foregaaende Aar, enkelte Afdelinger mulig lidt bedre og andre lidt ringere. Fra Aar til Aar sker der jo ikke store Forandringer, dog kan der noteres en stadig tiltagende Ensartethed, der afgjort staar i Forhold til, at de udstillede Heste mere og mere blive »Aldrup'ere«. Navnlig udmærkede 2-Aars Hopperne, i det mindste de anerkendte, sig ved en paafaldende Ensartethed, ligesom de vare bedre end nogensinde tilforn. 2-Aars Hingstene vare derimod, hvad første og anden Præmiedyrene angik, næppe saa gode som af og til tidligere. Af Samlinger efter enkelte Hingste var der navnlig to fortrinlige efter Brødrene *Prins af Jylland* og *Høvding*, hvorimod der ikke, som ved

Skuet i Horsens i 1905 var nogen efter selve *Aldrup Munkedal*.

De fynske Landboforeninger holdt lige efter Grenaa-skuet »Jubilæumsskue« i Odense. Dets Glansnummer var ikke som i Grenaa Hestene. Det ejendommelige for Odenseskuet var de mange indførte Oldenborg-Heste. Denne »Halvblods-Race« er i Velten for Tiden her i Landet, medens den ofte tidligere har været fordømt eller kritiseret. Moden og Anskuelserne veksle kedeligt nok saa stærkt i Hesteavlen, saa der bliver knap Tid til at prøve det ene, før der begyndes paa noget nyt. Og det er mærkværdigt nok til Dels de samme Folk, som holde paa Renavl blandt Hunde og Kvæg, der eksperimenterer med Hestene. I mange Aar har dog Krydsningstilbøjeligheden holdt sig alene indenfor den lette Afdeling; men nu har den ogsaa smittet den svære. Bevægelsen er, som naturligt er, udgaaet fra Sjælland, hvor man efter Udstillingen i Kjøbenhavn 1888 begyndte at lægge sig efter jysk Avl, navnlig i Holbæk Amt. Efter ganske faa Aars Forløb gik man derpaa over til *Clydesdale* Hingste til Krydsning med de jyske Hopper, og igen efter et Par Aar anskaffede man saa en belgisk Hingst, dels til Krydsning med jyske Hopper og dels med disses forventede Afkom efter *Clydesdalerne*. Senere er der ogsaa forsøgt engelske *Shire* Hingste. Men det er »Belgierne«, der have sejret, ganske naturligt, fordi der var en god Hingst »Brillant« deriblandt. Nu har Krydsningsmitten bredt sig til Fyn og mærkværdigt nok ogsaa til Jylland, hvilket, foruden manges Lyst overhovedet til at krydse, utvivlsomt skyldes de opskruede og til Dels meningsløse Hingstpriser, der efterhaanden ere voksede op der som Følge af flere sammenstødende Omstændigheder. Det er Vendsyssel, der er gaaet foran ligesom med Indførselen af Jerseykvæget, idet en Del større Landmænd i Brønderslevognen have sat sig i Spidsen for Anskaffelsen af en belgisk Hingst, som blev købt paa Dyrskuet i Bryssel blandt de bedste paa Pladsen. Desuden er der kommen en god belgisk Hingst til Fyn og vist flere af lavere Rang

til Sjælland og Fyn. Prisen er heller ikke billig i Belgien, i det mindste er der betalt store Summer for de bedre her, saaledes c. 15,000 Kr. for den 2aarige til Brønderslev og 25,000 Kr. for den fynske, ligesom *Flaçon* paa Sjælland, købt som 3 Aars, staar Foreningen, der ejer den, i c. 20,000 Kr. Det maa vel derfor nærmest kun regnes for Agitation, naar det siges, at man faar meget mere for Pengene i Belgien, hvis dette Udtryk da ikke skal tages bogstaveligt, blot regnet efter Vægt. Til Produktion alene af »Brugsdyr«, hvad man jo er vant til at henregne »Halvblodet« til, er c. 20,000 Kr. for meget, saa skulde en saadan Hingst være en ren Mirakelmager for at svare sig; men det er naturligvis heller ikke Meningen. Paa Sjælland præmieres jo Halvblodsafkommet rask væk, og den sande Mening med Indkøbet af Belgierne er naturligvis ogsaa at bruge deres Afkom til Forbedring af den jyske Race, hvilket Agitatorerne søge at smugle ind under den Fortolkning, at Blanding af de to Racer ikke er Krydsning.

Opdrætterne ere naturligvis selv raadende over, hvad de ville bruge til Avl, men for Statens Penge raader Loven, og dens Mening bør ikke bortfortolkes eller kunne fortolkes derhen, at alting er lige berettiget til at paakræve Statens Støtte og Anerkendelse. Husdyrlovens § 2 udtaler: »Ved Præmiering efter denne Lov bliver under iøvrigt lige Vilkaar fortrinsvis at tage Hensyn til Dyr med fremtrædende Racepræg, forsynede med paalidelige og oplysende Stamtavler og hørende til gode, saavidt mulig rene Racer og Stammer«. Det er nu c. 50 Aar, siden *Prosch* begyndte sin Kamp for rene Racer og mod planløs Krydsning til fortsat Avl, og enhver, der har fulgt lidt med i Avlspørgsmaalet, ved, at han og hele hans Skole aldrig har anerkendt »Halvblodsdyr« for tjentlige Avlsdyr, der kunne kræve nogen som helst Anerkendelse som saadanne, lige saa lidt som dette er Lovens Mening. Er det galt, maa den ændres.

Spørgsmaalet, navnlig om den jyske Hests Krydsning

med Belgiere er saa vigtigt og økonomisk betydningsfuldt, at det fortjente at klares, inden det er for sent; thi Sagen er ikke tjent med, at en Haandfuld Entusiaster eller Spekulanter alene føre Ordet og tage sig Lov til at styre det hele. Belgisk Renavl her i Landet er der næppe nogen, der har noget imod, ligesaa lidt som »gennemført Krydsning« med belgiske Hingste, og begge Dele drives ogsaa, naturligvis kun efter begrænset Maalestok, i Holbæk Amt; men endnu ere Resultaterne deraf smaa og ikke titstrækkeligt oplysende. De faa belgiske Hopper, der ere indførte hertil som Føl til høie Priser, have gennemgaaende ikke slaaet rigtig godt an, idet Flertallet næppe er stort mere værd end Indkøbsprisen, og med den Slags højnes Avlen ikke. Gode, belgiske Hopper ere meget dyre efter danske Begreber i Hjemlandet, saa man selv til høje Priser efter vore Forhold langt fra faar 1ste Kl. Føl, og secunda Varer vokse sig sjældent til noget prima. Denne Følimport bliver heller næppe varig med mindre den kan holdes oppe ved Pengetilskud af Staten eller Institutioner. Rent objektivt og forretningsmæssigt set er der endnu næppe noget videre Resultat at opvise af Krydsningsavlens udover det, at *Brillant* med gode jyske Hopper gav en Del meget godt Afkom, men af fuldstændig jysk Type. Til at give Hingste var den ikke saa heldig, og af disse, der have bedækket, er der næppe fremkommet noget ros-værdigt.

1906 maa nærmest kaldes et daarligt Aar, hvad Afgrøde angaar, i de særlig hesteopdrættende Egne, i det Græsningen, der jo danner den naturlige Basis for Hesteopdrætning, slog fejl. De gode Udsigter først paa Aaret afløstes ved St. Hansdagstid af Varme og Tørke, der sved Græsset helt bort, saa der kun var Sulteføde paa Markerne til hen i Høst, da Regnperioden begyndte, og den gode Græstid var forbi. Naar der for Hestenes Vedkommende tales meget mindre om Vind og Vejr samt Græsning end for Kvægets, skyldes det naturligvis det, at Sult hos Opdrættet kun viser sig i aftagende Huld,

medens den hos Køerne giver sig tilkende i Nedgang i Mælkepengene.

Det, der betinger Græsvæksten, er i Hovedsagen de to Ting: Klimaet og Jordbunden. Kulturen kan vel noget ændre eller bøde derpaa; men de naturlige gode Græsegne vedblive dog at hævde deres Overlegenhed som Opdrættere. Danmark hører ikke til de særlig begunstigede af disse; kun visse Strøg i Jylland have fra gammel Tid af haft et godt Navn i Hesteavl. Vort Klima er os en slem Hindring i saa Henseende; det er vel ustadigt og blæsende, men regelmæssig tørt og ud-tørrende om Sommeren, saa vi lide af permanent Græsmangel i Juli og en Del af August. Dertil er Jorden i Jylland jo gennemgaaende let og ikke frugtbar, saa der hos den store Opdrætterbefolkning som Regel bydes Sulteføde det meste af den gode Sommertid. I Modsætning hertil have de tyske Marskegne, Belgien, Nordfrankrig og England hele Sommeren glimrende Græsning og ovenikøbet et Par Maaneder længere end vi. Staldfodring kan ikke erstatte Græsset og Kærnefodring bliver desuden for dyr. Da Landracerne jo til Dels ere Produkter af de naturlige Forhold, naa vore Heste heller ikke de fremmeligere Landes i Udvikling, og det er et Spørgsmaal, hvor nær vi kunne komme dem ad kunstig Vej.

Ernæringsspørgsmaalet, der i Kvægholdet indtager saa fremskudt en Plads, er kun lidet paaagtet i Hesteholdet, uagtet dette koster Landet op imod det halve af hint, vel nok paa det nærmeste 100 Millioner Kroner aarligt. Naar der hidtil intet væsentligt er gjort herhjemme for at belyse Fodringssspørgsmaalet, skyldes det for en Del den Tro, at det er saa simpelt og til Dels løst. Men i Virkeligheden ved man intet. Hele Hestefodringen drives rent »praktisk« som Studefodringen i sin Tid — aldeles i den gamle Skure. Man aner ikke, hvad et Pund »Tilvækst« koster, henholdsvis paa Græs og paa Stald, hos det voksende Dyr, ligesaa lidt som man har talmæssigt Begreb om Triveligheden og meget andet. Fodermidlerne ere endnu den Dag i Dag de naturlige, saa som Kærne,

Hø og Halm. Havren vedbliver at være det herskende Foderkorn, kun til Tider, naar Majsens er billig, til Dels erstattet derved. Til Fodring er der dem, der bruge Kager, ligesom man i de senere Aar er gaaet lidt over til Roer som Bifoder, idet man vanskeligt faar Heste til at æde mere end 30 Pd. Kaalrabi; men efter Forsøgs-laboratoriets Forsøg erstatte Roerne efter et meget gunstigt Forhold Korn til Arbejdsheste. Enkelte have jo ogsaa forsøgt Melasse og befundet sig vel derved, men der er den Mangel ved de hidtil brugte Surrogater for Korn, at de kun kunne anvendes i mindre Mængde. Nu for Tiden er man dog bleven nogenlunde klar over, at de kvælstoffri Fodermidler passe bedst til Hesten. Alle-rede 1889 meddelte *Wolff*, Hohenheim, i sin Bog: *Die rationelle Fütterung des Pferdes*, at efter hans meget indgaaende Forsøg med en strængt arbejdende Hest, var der intet Kraftfoder, der kunde maale sig med »Stärkemehl« eller ren Stivelse! Den Gang, disse Forsøg offentligjordes, stod man højst tvivlende deroverfor, nu er man ved vore egne Forsøg bleven bestyrket i Rigtig-heden deraf. Kun Skade, at man ikke ligesom i Roer til Kvæget har et billigt, kvælstoffrit Fodermiddel, der fuldt ud kunde erstatte den dyre Havre!

Paa Bornholm, hvor der i flere Aar har været et statsunderstøttet »Avlscenter«, et lille Stutteri paa 10—12 Frederiksborghopper, og hvor man tillige har opdrættet de bedste af de selvtillagte og nogle tilkøbte Hoppeføl, har man nu paa Opdrætningsanstalten begyndt at gaa rationelt til Værks med Opdrætningen af Føl og Plage, idet Føden vejes til hver enkelt, ligesom de ogsaa vejes og maales med bestemte Mellemrum for at kontrollere Tilvæksten og mulig faa lidt Begreb om, hvad en Fre-deriksborgplag koster at opdrætte. Lykkes det paa den Maade at faa nogle Oplysninger frem, bliver Ofret for Sagen maaske ikke for stort.

Det store, saakaldte Hoppe-Center »Sjælland«, med 30—40 Hopper, hvoraf c. 30 oldenburgske, har nu be-staaet i 3 Aar, og Produktionen fra 1905 og 1906 er

solgt ved Auktion til Medlemmerne. Men endnu er der intet bemærkelsesværdigt at notere.

De andre statsunderstøttede Hesteavlscentre eller Opdrætterforeninger føre en beskeden Tilværelse. Erfaringen bekræfter desværre, at Stutteridrift som Regel er en prekær Forretning og i alt Fald er noget, som der hører Forudsætninger til, som man slet ikke havde tænkt. Trods det at Danmark i 1000 Aar for en Del har levet af Hesteopdræt, ere Begreberne derom dog stadig uklare eller forvirrede, og derfor gaar det heller ikke godt dermed i det store.

Ind under den saakaldte »rationelle Opdrætning« sorterer Dressuren og Mønstringen som en væsentlig Faktor efter de gamle Theorier, og der er derfor i Aarenes Løb arbejdet meget gennem Tale, Skrift og Opmuntringer paa at faa Opdrætterne til at ofre sig derfor, men desværre med lidet Resultat, idet der skulde øvede Folk til at udøve Dressuren og foretage Mønstringen, og det desuden tager Tid, der ikke bliver betalt. Sagen bør nærmest tages som en Sport, som Vedkommende udøver for Fornøjelse. I det sidste Par Aar synes den at være kommen ind i en mere praktisk Gænge, baade paa Sjælland og i Jylland, i det der paa Toftegaard ved Ølstykke af en Forening er oprettet en Dressurskole, saavel for Hingsteplage som for unge Karle. I Jylland har »Samvirkende jyske Hesteavlforeninger« hidtil holdt en Vandrelærer i Mønstring; men Frugterne af hans Virksomhed, hvad Belæring angik, vare ikke iøjnefaldende. Saa gik man en anden Vei, i det man ved Velvillie fra Militæretatens Side fik oprettet Kursus for unge Karle i Hestens Pleje og Mønstring samt i Ridning ved Artilleriafdelingen i Aarhus. Der har i Vinterhalvaaret været afholdt 2 Kursus maanedlig, der have været fuldt besatte. Hele Sagen er meget billigt sat i Scene og i Følge dens Natur billigere end paa Sjælland, hvor man forøvrigt ogsaa har arbejdet baade godt og forholdsvis billigt. De unge Mennesker ville jo godt lære noget, det gælder blot om for

de ledende at finde praktiske Former for Belæringen og at faa Forretningen sat godt og praktisk i Scene.

Hestehandlen har som anført været meget god hele Aaret, idet »alt« har kunnet sælges til stigende Priser; hvor stor Stigningen har været, er vel ikke nemt at fastslaa aldeles bestemt, men den har antagelig udgjort 25—50 Kr. De »fuldtandede« Heste blive en stadig sjældnere Vare; de fleste ere kun 4—5 Aar.

Handlen med Avlsdyr er ogsaa god og det til stærkt stigende Pris; men Fordringerne stige samtidig, saa kun det bedste er efterspurgt. Derved bliver Udvalget stærkt begrænset, og Følgen deraf er, at man for de jyske Hingstes Vedkommende gaar stadig lavere i Aldersklassen for mulig at finde det, man søger. De lovende 2 Aars Hingsteplage ere allerede paa faste Hænder, og det gaar saa vidt, at de bedste Aaringer, ja Halvaarsføl købes af Foreninger til svimlende Priser, 10,000—15,000 Kr. kontant for 1 $\frac{1}{2}$ Aars og indtil 10,000 Kr. for Føl, foruden indtil 20,000 paa Vilkaar.

Uagtet al anvendt Forsigtighed og Dygtighed ved Indkøbet kan det ikke undgaas, at adskillige forhaabningsfulde Plage mislykkes, saa Hingstehandlen kan siges at være inde i et uheldigt Spor. Reaktionen begynder saaledes, hvad jeg tidligere har forudsagt, at vise sig derved, at adskillige Købere bryde ud og gaa til Udlandet.

For Hopper forlanges der ogsaa meget høje Priser; men det er ikke saa let at sælge dyrt til en Gaardmand som til en Forening paa 100. Der er i det forløbne Aar solgt færre Hingste til Tyskland end tidligere. Stutteristyrelsen har købt for billig en Vare og af blandet Type, altsaa ikke af den Slags, som plejer at gøre sig i Avlen, og det var derfor heller ikke rimeligt, at man i Længden vilde vedblive at købe her. Men Prisen, vi have faaet, var ogsaa kun en god Vallakpris, saa Tabet kan bæres.
